

Aleksandra Rzepińska

Opodatkowanie dochodów z kapitałów pieniężnych w Polsce jako jedna z istotnych determinant decyzji gospodarczych przedsiębiorcy

STRESZCZENIE

W artykule zaprezentowane zostaną polskie regulacje w zakresie opodatkowania dochodów z kapitałów pieniężnych na gruncie ustaw o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz od osób prawnych. Przedstawione zostaną także wykorzystywane przez przedsiębiorców metody ograniczania ciężarów podatkowych płynących z tego źródła. Podjęta zostanie również dyskusja na temat oceny obowiązujących unormowań dotyczących opodatkowania dochodów z kapitałów pieniężnych w Polsce w kontekście podejmowania decyzji gospodarczych przez przedsiębiorców z punktu widzenia stymulacji oraz korzyści z podjętych decyzji gospodarczych.

Aleksandra Rzepińska

Taxation of Income from Capital Gains in Poland as One of the Key Influences on Entrepreneurial Decision Making

ABSTRACT

This paper presents the Polish regulations concerning the taxation of capital gains income resulting from the Income Tax Act. It also presents the possible means that entrepreneurs may use to help them reduce the tax burden arising from this source of income. The article submits a discussion on the evaluation of the current legal provisions concerning the taxation of capital gains in Poland both in the context of the economic decision-making process by entrepreneurs and in terms of the economic stimulus and the benefits that may arise from such decisions.

1

UWAGI OGÓLNE

Opodatkowanie dochodów z kapitałów pieniężnych budzi wiele kontrowersji. Zarówno w piśmiennictwie naukowym, jak i w doktrynie znaleźć można poglądy uznające, iż nie istnieją żadne racjonalne powody, dla których dochody z kapitałów miałyby zostać wyłączone z opodatkowania oraz takie, które uznają dochód z kapitałów pieniężnych za specyficzne źródło dochodów, które nie powinno podlegać opodatkowaniu.

W Polsce kapitały pieniężne pozostają opodatkowane od 2002 r.¹. Wprowadzenie nowego podatku podyktowane było przede wszystkim względami fiskalnymi. Zła sytuacja finansów publicznych sprawiła, że podatek był wprowadzany bardzo pospiesznie, bez możliwości wnikliwego zbadania oraz uzasadnienia wprowadzanej regulacji. Wpłynęło to negatywnie na sposób przyjęcia i odbioru tej regulacji zarówno przez instytucje finansowe, jak i przez przedsiębiorców². Stan ten trwa do dziś. Podatek od dochodów z kapitałów pieniężnych jest negatywnie postrzegany zarówno przez przedsiębiorców, jak i przez osoby fizyczne. Rozważania dotyczące zniesienia podatku od dochodów kapitałowych często stanowią element gry politycznej mającej na celu przysporzenie popularności danej partii politycznej. Niezadowolenie potęgowane jest przez nieprecyzyjne i zmienne regulacje dotyczące sposobu opodatkowania kapitałów pieniężnych skutkujące tym, iż przy względnie niskiej stawce opodatkowanie dochodów z kapitałów pieniężnych jest nieefektywne. Świadczy o tym skala wykorzystywania przez przedsiębiorców mechanizmów optymalizacji podatkowej przy użyciu struktur międzynarodowych powodująca wypływanie kapitału poza granice kraju.

Podatek od dochodów z kapitałów pieniężnych jest więc jednym z wielu istotnych czynników, który uwzględniany jest przez przedsiębiorców przy podejmowaniu decyzji gospodarczych. Stanowi element, który wpływa na całokształt obciążeń podatkowych przedsiębiorcy i może decydować o tym,

¹ Dz. U. z 2001 r. Nr 134, poz. 1509 (U) Zmiana ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne z 21 listopada 2001 r.

² Por. Stenogram z posiedzenia Komisji Finansów Publicznych z 7 listopada 2001 r., biuletyn nr 50/IV Komisja: Komisja Finansów Publicznych, nr 4, www.sejm.gov.pl, Stenogram z posiedzenia Sejmu IV kadencji, 3 posiedzenie, 2 dzień (7 listopada 2001 r.), www.sejm.gov.pl.

czy przedsiębiorca zdecyduje się podjąć całokształt planowanych działań gospodarczych w Polsce, czy częściowo lub całkowicie poza granicami kraju. Ponad wszystko, jako kontrowersyjny podatek, powinien w zdecydowanie większym stopniu spełniać funkcję stymulacyjną i poprzez przemyślany system zachęt³ stanowić jeden z istotnych impulsów dla rozwoju przedsiębiorczości w Polsce.

W artykule zaprezentowane zostaną polskie regulacje w zakresie opodatkowania dochodów z kapitałów pieniężnych zarówno na gruncie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, jak i od osób prawnych. Przedstawione zostaną także wykorzystywane przez przedsiębiorców metody ograniczania ciężarów podatkowych płynących z tego źródła. Podjęta zostanie również dyskusja na temat oceny obowiązujących unormowań dotyczących opodatkowania dochodów z kapitałów pieniężnych w Polsce w kontekście podejmowania decyzji gospodarczych przez przedsiębiorców z punktu widzenia stymulacji oraz korzyści z podjętych decyzji gospodarczych.

2

OPODATKOWANIE DOCHODÓW Z KAPITAŁÓW PIENIĘŻNYCH W USTAWIE O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB FIZYCZNYCH

Przychody z kapitałów pieniężnych uzyskane przez osoby fizyczne są opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Art. 17 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych⁴ określa rodzaje przychodów podlegających opodatkowaniu. Wskazuje on na zamknięty katalog źródeł stanowiących przychody z kapitałów pieniężnych⁵. Przychody te mają zróżnicowany charakter. Z jednej strony są to przychody, jakie przynosi wykorzystanie kapitałów (np. odsetki od pożyczek, odsetki od wkładów oszczędnościowych i środków na rachunkach bankowych, odsetki od obligacji i innych papierów wartościowych, dywidendy, inne przychody z tytułu

³ M.in. ulgi, zwolnienia, kwoty wolne od podatku.

⁴ Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z 26 lipca 1991 Dz. U. z 2012 r., poz. 361 (dalej: u.p.d.o.f.).

⁵ Metoda ta nie została jednak zastosowana konsekwentnie. Zgodnie bowiem z art. 17 ust. 1 pkt. 4 u.p.d.o.f. przychodami z kapitałów pieniężnych są określone wyłącznie przykładowo „inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych”.

udziału w zyskach osób prawnych, przychody z tytułu udziału w funduszach powierniczych lub inwestycyjnych). Z drugiej zaś, są to przychody będące rezultatem realizacji wartości posiadanych kapitałów (np. przychody z odpłatnego zbycia tytułu własności udziałów w spółkach, akcji oraz innych papierów wartościowych, przychody z odpłatnego zbycia prawa poboru)⁶.

Zgodnie z art. 30a u.p.d.o.f. podatnicy osiągający dochody wymienione enumeratywnie jako dochody bierne z kapitałów pieniężnych podlegają opodatkowaniu zryczałtowanym podatkiem dochodowym w wysokości 19%. W przypadku uzyskania ich na terytorium Polski podatek pobierany jest przez płatnika, co oznacza, iż nie wykazuje się ich w zeznaniu podatkowym. Uzyskanie wyżej wskazanych przychodów poza terytorium Polski powoduje konieczność wykazania podatku od tych przychodów w zeznaniu podatkowym składanym za rok, w którym zostały uzyskane, z uwzględnieniem postanowień umów o unikaniu podwójnego opodatkowania.

W przypadku dochodów kapitałowych uzyskiwanych przez osoby fizyczne w związku z odpłatnym zbyciem papierów wartościowych lub pochodnych instrumentów finansowych oraz z realizacją praw z nich wynikających, jak również w związku z odpłatnym zbyciem udziałów w spółkach mających osobowość prawną oraz z tytułu objęcia udziałów (akcji) w spółkach mających osobowość prawną albo wkładów w spółdzielniach w zamian za wkład niepieniężny w postaci innej niż przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część podatek również wynosi 19%. Jednakże dochody te rozliczane są samodzielnie przez podatnika w odrębnym zeznaniu podatkowym.

Dochodów z kapitałów pieniężnych nie łączy się z innymi dochodami opodatkowanymi zgodnie z obowiązującą progresywną skalą podatkową (na zasadach ogólnych) oraz w przypadku dochodów z kapitałów pieniężnych wskazanych w art. 30b u.p.d.o.f. nie łączy się ich także z dochodami z działalności gospodarczej opodatkowanej liniową stawką podatkową.

W przypadku przedsiębiorców prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą uzyskujących dochody podatkowe z kapitałów pieniężnych w ramach tej działalności, ustawodawca przewiduje możliwość opodatkowania takich dochodów w sposób właściwy dla dochodów uzyskanych z tego źródła. W taki sposób opodatkowany będzie dochód z odpłatnego

⁶ W. Nykiel, K. Koperkiewicz-Mordel, *Komentarz do art. 17 (w:) iidem (red.), Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych. Komentarz*, <http://lexpolonica.lexisnexis.pl/>.

zbycia udziałów w spółkach mających osobowość prawną oraz z tytułu objęcia udziałów (akcji) w spółkach mających osobowość prawną albo wkładów w spółdzielniach w zamian za wkład niepieniężny w postaci innej niż przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część. Zgodnie z art. 30b ust. 5 u.p.d.o.f. dochody z tych źródeł opodatkowane są wyłącznie podatkiem od dochodów kapitałowych i nie łączy się ich z innymi dochodami.

Alternatywny sposób opodatkowania dochodów z kapitałów pieniężnych ustawodawca przewidział dla odpłatnego zbycia papierów wartościowych i pochodnych instrumentów finansowych oraz realizacji praw z nich wynikających w przypadku, gdy czynności te dokonywane są w ramach wykonywanej przez podatnika działalności gospodarczej⁷. Dochód uzyskany z tych źródeł może zostać opodatkowany łącznie z przychodami uzyskanymi z innych źródeł w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Takie rozwiązanie daje możliwość odliczenia ewentualnych strat z tychże źródeł od dochodów uzyskanych z innych źródeł w ramach prowadzonej działalności i odwrotnie.

Zgodnie z obowiązującymi od dnia 1 marca 2002 r. zasadami zryczałtowanemu podatkowi podlegają określone przychody z kapitałów pieniężnych, które wcześniej korzystały ze zwolnienia od opodatkowania. W art. 52a u.p.d.o.f. ustawodawca wprowadza zwolnienia stanowiące wyraz respektowania zasady praw słusznie nabytych⁸. Zwolnienia od opodatkowania dotyczą:

- ☒ dochodów z tytułu odsetek i dyskonta od papierów wartościowych wyemitowanych przez Skarb Państwa oraz obligacji wyemitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego – nabytych przez podatnika przed dniem 1 grudnia 2001 r.;
- ☒ dochodów z odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku podatnika lub w innych formach oszczędzania, przechowywania lub inwestowania prowadzonych

⁷ Zgodnie z wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie z 10 listopada 2010 r., (sygn. I SA/OI 566/10), użyty w art. 30b ust. 4 u.p.d.o.f. zwrot „w wykonywaniu działalności gospodarczej” nie oznacza, że podatnik musi prowadzić działalność gospodarczą w zakresie obrotu pochodnymi instrumentami finansowymi. Oznacza on całokształt działań podatnika, które można zakwalifikować jako służące celom prowadzonej przez podatnika aktywności gospodarczej. Są to wszelkie czynności związane w sposób pośredni z jego aktywnością gospodarczą będące konsekwencją podjęcia przez niego działalności gospodarczej, jak np. czynności organizatorskie, zabezpieczające.

⁸ W. Nykiel, K. Koperkiewicz-Mordel, *Komentarz art. 52a (w:) iidem (red.), op. cit.*

przez podmiot uprawniony na podstawie odrębnych przepisów, z wyjątkiem środków pieniężnych związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą, jeżeli są wypłacane albo stawiane do dyspozycji podatnika od środków pieniężnych zgromadzonych przez podatnika przed dniem 1 grudnia 2001 r. na podstawie umów zawartych na czas oznaczony przed tym dniem;

- ☒ dochodów z tytułu udziału w funduszach kapitałowych, jeśli są one wypłacane podatnikowi na podstawie umów zawartych lub zapisów dokonanych przez podatnika przed dniem 1 grudnia 2001 r. (zwolnienie nie obejmuje jednak dochodów uzyskanych w związku z przystąpieniem podatnika do programu oszczędzania z funduszem kapitałowym, bez względu na formę tego programu – w zakresie dochodów z tytułu wpłat czy wkładów do funduszu dokonanych, począwszy od dnia 1 grudnia 2001 r.).

Zastosowanie zwolnienia podatkowego nie jest jednak możliwe, gdy:

- ☒ dochody od środków pieniężnych zgromadzonych przez podatnika przed dniem 1 grudnia 2001 r. na podstawie umów zawartych na czas oznaczony przed tą datą będą wypłacone lub postawione do dyspozycji podatnika na podstawie umowy zmienionej, przedłużonej lub odnowionej po dniu 1 grudnia 2001 r.;
- ☒ umowa zawarta na czas oznaczony przed dniem 1 grudnia 2001 r. zostanie rozwiązana przed upływem okresu, na jaki została zawarta. Zgodnie z dokonaną w 2002 r. nowelizacją komentowanego przepisu podatnik nie traci jednak w tym przypadku prawa do zwolnienia, jeżeli rozwiązanie umowy nastąpiło z przyczyn od niego niezależnych, w tym w szczególności w związku z likwidacją albo upadłością banku lub wystąpieniem zdarzeń losowych;
- ☒ umowa zawarta na czas oznaczony przed dniem 1 grudnia 2001 r. przewiduje możliwość wypłaty całości lub części kapitału (w tym z tytułu skapitalizowanych odsetek) w trakcie obowiązywania umowy, a podatnik z tej możliwości korzysta;
- ☒ Jeżeli wypłata dochodów (przychodów) wynika z umów zawartych w okresie od 1 grudnia 2001 r. do 28 lutego 2002 r., to podatek będzie obliczany w wysokości przypadającej proporcjonalnie za okres, w którym podatnikowi nie przysługiwało określone komentowanym przepisem zwolnienie podatkowe.

OPODATKOWANIE DOCHODÓW Z KAPITAŁÓW PIENIĘŻNYCH W USTAWIE O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB PRAWNYCH

Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych⁹ nie zawiera katalogu dochodów z kapitałów pieniężnych. Nie definiuje ich też w żaden inny sposób. Dochody z kapitałów pieniężnych nie stanowią więc, jak w przypadku dochodów z kapitałów pieniężnych uzyskiwanych przez osoby fizyczne, odrębnego źródła przychodu opodatkowanego w sposób odmienny. Nie oznacza to jednak, że ustawodawca nie uwzględnił możliwości uzyskiwania przychodów z kapitałów pieniężnych przez osoby prawne. Artykuł 12 u.p.d.o.p. zawiera przykładowe wyliczenie przychodów uzyskiwanych przez osoby prawne. Wśród nich ustawodawca wskazał na takie przychody, które zaliczyć można do kategorii przychodów z kapitałów pieniężnych. Przykładowo, zgodnie z przywołanym przepisem, przychodem jest nominalna wartość udziałów (akcji) w spółce kapitałowej albo wkładów w spółdzielni objętych w zamian za wkład niepieniężny w innej postaci niż przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część, wynagrodzenie podatnika otrzymane w wyniku umorzenia udziałów (akcji) objętych w zamian za wkład niepieniężny w postaci przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części, przychody osiągnięte w związku ze zwrotem lub otrzymaniem pożyczki (kredytu). Dla uczestników funduszy inwestycyjnych przychód stanowią otrzymane dochody funduszu w przypadku, gdy statut przewiduje wypłacanie tych dochodów bez odkupywania jednostek uczestnictwa albo wykupywania certyfikatów inwestycyjnych. Przychody te podlegają opodatkowaniu na zasadach ogólnych, tj. zgodnie z art. 19 ust. 1 u.p.d.o.p. stawką stanowiącą 19% podstawy opodatkowania.

W ustawie wyraźnie wyodrębniony został jednak sposób opodatkowania dochodów z udziału w zyskach osób prawnych. Na mocy art. 10 ust. 1 u.p.d.o.p. dochodem z udziału w zyskach jest dochód faktycznie uzyskany z tego udziału (akcji) – zostało wskazane *explicite*, iż przedmiotem opodatkowania są te przychody, które stanowią przejaw partycypacji w zyskach

⁹ Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych z 15 lutego 1992, Dz. U. 2011 Nr 74, poz. 397 (dalej: u.p.d.o.p.).

osób prawnych¹⁰. Przepis ten zawiera także przykładowe wyliczenie dochodów z udziału w zyskach osób prawnych, które prawodawca uważa za faktycznie otrzymane:

- dochód z umorzenia udziałów (akcji);
- wartość majątku otrzymanego w związku z likwidacją osoby prawnej;
- dochód przeznaczony na podwyższenie kapitału zakładowego, a w spółdzielniach – dochód przeznaczony na podwyższenie funduszu udziałowego oraz dochód stanowiący równowartość kwot przekazanych na ten kapitał (fundusz) z innych kapitałów (funduszy) osoby prawnej;
- dopłaty w gotówce otrzymane przez udziałowców (akcjonariuszy) przy podziałach i łączeniach spółek;
- niektóre dochody udziałowców (akcjonariuszy) uzyskiwane przy podziałach spółek;
- zapłata wartości należności umorzonych, przedawnionych lub odpisanych jako nieściągalne;
- wartość niepodzielonych zysków w spółkach kapitałowych w przypadku przekształcenia tych spółek w spółki osobowe.

Zasady opodatkowania dochodu z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych wypłacanych między spółkami określone zostały w art. 22 u.p.d.o.p. Podatek dochodowy z tych źródeł ustalony został w wysokości 19% uzyskanego przychodu i jest płacony w formie ryczałtu. Na mocy tego przepisu podstawowym kryterium różnicowania opodatkowania dywidend i innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych dla spółek mających siedzibę na terytorium Polski oraz spółek mających siedzibę na terytorium Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego jest fakt spełnienia lub nie warunków dotyczących wysokości udziału posiadanego przez spółkę otrzymującą dywidendę w spółce wypłacającej dywidendę i okresu jego posiadania. Zgodnie z art. 22 ust. 4 i 4a u.p.d.o.p. udział ten powinien wynosić nie mniej niż 10%, zaś okres posiadania udziału w wymaganej wysokości powinien wynosić 2 lata – warunek ten może być spełniony także po dniu wypłaty dywidendy. Spełnienie powyższych przesłanek zwalnia od opodatkowania

¹⁰ S. Babiarz, L. Błystak, B. Dauter, A. Gomułowicz, R. Pęk, K. Winiarski, *Podatek dochodowy od osób prawnych. Komentarz 2009*, Wrocław 2009, s. 197.

dywidendę wypłacaną przez spółkę polską oraz otrzymywaną od spółki polskiej innej spółce polskiej lub spółce mającej siedzibę na terytorium UE lub EOG. W sytuacji, gdy warunki te nie zostaną spełnione, dywidendy wypłacane między spółkami polskimi podlegać będą opodatkowaniu stawką 19%. Również dywidendy wypłacane między spółką polską a spółką mającą siedzibę na terytorium UE, EOG lub państwa trzeciego przy braku spełnienia wskazanych wyżej wytycznych opodatkowane będą stawką 19%, chyba że Polska zawarła z tym państwem umowę o unikaniu podwójnego opodatkowania, która w odmienny sposób reguluje zasadę opodatkowania dywidend.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 u.p.d.o.p. płatnicy dokonujący wypłat dywidend i innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych mają obowiązek pobrać zryczałtowany podatek i odprowadzić do 7 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym go pobrano.

4

PORÓWNANIE I OCENA ROZWIĄZAŃ DOTYCZĄCYCH OPODATKOWANIA DOCHODÓW Z KAPITAŁÓW PIENIĘŻNYCH PRZYJĘTYCH W USTAWIE O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB FIZYCZNYCH I W USTAWIE O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB PRAWNYCH

W ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych przychody z kapitałów pieniężnych są źródłem, które w sposób wyraźny zostało przez ustawodawcę wyodrębnione. W przypadku podatku dochodowego od osób prawnych przedmiot opodatkowania ma bardziej jednorodny charakter¹¹, w związku z czym ustawa zawiera ogólną kategorię przychodów, wśród których znajdują się przychody z kapitałów pieniężnych, oraz wyodrębnioną kategorię dochodów z udziału w zyskach osób prawnych. Z tego punktu widzenia rozwiązania dotyczące opodatkowania osób prawnych są korzystniejsze dla podatnika ze względu na możliwość potrącania strat z jednego źródła dochodami uzyskiwanymi z innych źródeł¹². Rozwiązania

¹¹ R. Mastalski, *Prawo podatkowe*, Warszawa 2009, s. 412.

¹² Rozwinięcie tego zagadnienia znajduje się w dalszej części artykułu.

ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych korzystniejsze są dla przedsiębiorców także ze względu na zwolnienie od podatku dochodowego dochodów z dywidend oraz innych dochodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych w przypadku spełnienia określonych w ustawie wymogów. Przedsiębiorcy podlegający opodatkowaniu na gruncie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych nie mają możliwości skorzystania z analogicznego zwolnienia. Znamienne jest także, iż wiele zwolnień dotyczących działalności gospodarczej osób prawnych nie znajduje swoich odpowiedników w zwolnieniach odnoszących się do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, pomimo tego, że w przypadku innych regulacji ustawy zawierają tożsame przepisy. W podatku dochodowym od osób fizycznych zwolnienia mają przede wszystkim charakter socjalny i dotyczą osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, niewiele jest zwolnień odnoszących się do działalności gospodarczej.

W obu ustawach w przypadku opodatkowania dochodów z kapitałów pieniężnych zastosowanie znajduje stawka podatkowa wynosząca 19%. W przypadku opodatkowania dochodów z kapitałów pieniężnych na gruncie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych ustawodawca wskazuje, iż mamy do czynienia ze zryczałtowanym podatkiem dochodowym. W przepisach ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych dotyczących opodatkowani dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych ustawodawca ustanowił odrębną stawkę. W tym przypadku występuje zjawisko podwójnego opodatkowania w sensie ekonomicznym. Dywidendy, które nie korzystają ze zwolnienia z opodatkowania, podlegają dwukrotnemu opodatkowaniu – podatek obciąża podmiot otrzymujący dywidendę oraz osobę prawną ją wypłacającą.

5

WYBRANE KORZYSTNE ROZWIĄZANIA PRAWNE W OPODATKOWANIU DOCHODU Z KAPITAŁÓW PIENIĘŻNYCH W POLSCE PRZY PODEJMOWANIU DECYZJI GOSPODARCZYCH PRZEZ PRZEDSIĘBIORCÓW

Na gruncie polskich przepisów podatkowych istnieją rozwiązania, które pozwalają przedsiębiorcom na osiągnięcie oszczędności z tytułu podatku od dochodów z kapitałów pieniężnych. Często w tym celu wykorzystywana

jest spółka osobowa, która, tworząc odpowiednią konstrukcję ze spółką kapitałową, pozwala uniknąć podwójnego opodatkowania dochodów uzyskiwanych z tytułu udziału w zyskach osób prawnych. Coraz chętniej przedsiębiorcy sięgają także po możliwości, jakie daje fundusz inwestycyjny zamknięty traktowany jako swoisty wehikuł inwestycyjny pozwalający na odroczenie płatności podatku z kapitałów pieniężnych.

5.1. Możliwość prowadzenia działalności gospodarczej w formie spółki osobowej

Decyzja dotycząca wyboru miejsca prowadzenia działalności gospodarczej oraz wybór formy prawnej, w ramach której ma być prowadzona działalność gospodarcza, zalicza się do decyzji strategicznych przedsiębiorcy. Na tym tle wydaje się, że spółki osobowe to wciąż niedoceniona forma prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności zważywszy na fakt, iż przy wykorzystaniu spółki osobowej nie dochodzi do podwójnego opodatkowania dochodu, jak to ma miejsce w przypadku spółek kapitałowych. Wyższe obciążenie podatkowe spółki kapitałowej wynika z podwójnego opodatkowania wypłacanych dywidend – raz na poziomie spółki i drugi raz na poziomie wspólnika. Tym sposobem efektywna stawka podatków dochodowych w przypadku spółki kapitałowej wynosi ok. 34%. Tymczasem dochód przedsiębiorcy indywidualnego oraz wspólników spółki osobowej jest opodatkowany jednokrotnie. Z perspektywy obciążenia podatkiem od dochodów kapitałowych spółka kapitałowa stanowi więc mniej korzystną formę prowadzenia działalności niż spółka osobowa lub indywidualna działalność gospodarcza. Dodatkowo stworzenie odpowiedniej struktury własnościowej – w szczególności przy wykorzystaniu spółki komandytowej lub spółki komandytowo-akcyjnej – pozwala ograniczyć ryzyko prowadzonej działalności. Dlatego też coraz częściej spotykane są spółki komandytowe lub spółki komandytowo-akcyjne, w których spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pełnią rolę komplementariuszy. Niewątpliwe zalety takiej konstrukcji związane są z połączeniem ograniczenia odpowiedzialności za prowadzenie działalności gospodarczej z pojedynczym opodatkowaniem zysków.

Ponieważ przepisy kodeksu spółek handlowych nie określają minimalnego progu zaangażowania kapitałowego komplementariusza w daną spółkę komandytową (lub komandytowo-akcyjną), jak również nie zostały szczegółowo uregulowane zasady podziału zysku i pokrywania strat,

wysokość uczestnictwa w zyskach danej spółki wspólnicy mogą ukształtować na dowolnym poziomie.

5.2. Możliwość wykorzystania konstrukcji funduszu inwestycyjnego zamkniętego przy prowadzeniu działalności gospodarczej

Od podatku dochodowego, na mocy art. 6 ust. 1 pkt. 10) u.p.d.o.p. zwolnione zostały fundusze inwestycyjne. Zwolnienie to wynika z tego, iż fundusz inwestycyjny jest jednym ze sposobów osiągania zysków z kapitałów pieniężnych przez osoby, które zdecydują się na uczestnictwo w nim. W sensie ekonomicznym fundusz inwestycyjny dokonuje inwestycji i osiąga zyski z tego tytułu dla inwestorów. Opodatkowanie dochodu funduszu inwestycyjnego, który w całości podlega podziałowi między inwestorów, następuje na etapie tego podziału. Gdyby dochody funduszu inwestycyjnego nie korzystały ze zwolnienia, miałyby miejsce faktyczne podwójne opodatkowanie dochodów kapitałowych osiągniętych przez inwestorów. W związku z tym jakikolwiek dochód uzyskany przez fundusz inwestycyjny nie będzie podlegał opodatkowaniu podatkiem dochodowym. Nieopodatkowane pozostaną więc m.in. dywidendy i inne dochody z udziału w zyskach osób prawnych, w których akcje lub udziały posiada fundusz inwestycyjny zamknięty, dochody ze sprzedaży akcji, udziałów oraz innych papierów wartościowych, jak również dochody z realizacji innych papierów wartościowych zbywanych przez fundusz inwestycyjny, a także przychody z odsetek od pożyczek udzielonych przez fundusz inwestycyjny.

Fundusz inwestycyjny zamknięty¹³ może emitować publiczne albo niepubliczne certyfikaty inwestycyjne. W przypadku tych ostatnich emisja może zostać skierowana do określonych osób lub do jednej osoby. Dlatego też konstrukcja funduszu inwestycyjnego zamkniętego jest wykorzystywana do tworzenia rozwiązań dla pojedynczych przedsiębiorców. Są to tzw. fundusze „szyte na miarę” konkretnego inwestora i dostosowane do jego indywidualnej sytuacji. Ponadto zgodnie z art. 130 ustawy o funduszach inwestycyjnych¹⁴ statut funduszu inwestycyjnego zamkniętego może

¹³ Tworzenie oraz funkcjonowanie funduszy inwestycyjnych zamkniętych reguluje Ustawa o funduszach inwestycyjnych z 27 maja 2004, Dz. U. z 2004 r. Nr 146, poz. 1546 z późn. zm.

¹⁴ Ibidem.

przewidywać inne niż gotówkowe formy wpłat na certyfikaty inwestycyjne – papierami wartościowymi (np. akcjami, obligacjami, certyfikatami inwestycyjnymi), udziałami w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością lub własnością albo współwłasnością nieruchomości gruntowych w rozumieniu przepisów o gospodarce nieruchomościami, budynków i lokali stanowiących odrębne nieruchomości, statków morskich, a także użytkowaniem wierzystym. Fundusz inwestycyjny zamknięty może także lokować środki w różnorodnych zbywalnych aktywach, takich jak: papiery wartościowe, wierzytelności, z wyjątkiem wierzytelności wobec osób fizycznych, udziały w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, waluty, instrumenty pochodne, w tym niewystandaryzowane instrumenty pochodne, prawa majątkowe, których cena zależy bezpośrednio lub pośrednio od oznaczonych co do gatunku rzeczy, określonych rodzajów energii, mierników i limitów wielkości produkcji lub emisji zanieczyszczeń, dopuszczone do obrotu na giełdach towarowych, instrumenty rynku pieniężnego.

Zaletą funduszu inwestycyjnego zamkniętego jest nie tylko prowadzenie działalności polegającej na inwestycjach w papiery wartościowe, lecz także możliwość ich wykorzystania w przypadku prowadzenia działalności wytwórczej, usługowej lub handlowej, która w ten sposób również zostanie wyłączona z opodatkowania. Rezultat taki zostanie osiągnięty w przypadku utworzenia odpowiednio funkcjonującej struktury z wykorzystaniem funduszu inwestycyjnego zamkniętego, np. w przypadku, gdy fundusz inwestycyjny zamknięty stanie się właścicielem akcji spółki komandytowo-akcyjnej prowadzącej działalność gospodarczą. Sama spółka komandytowo-akcyjna nie będzie opodatkowana, jako że sama spółka osobowa nie jest podatnikiem, natomiast fundusz inwestycyjny zamknięty jako akcjonariusz takiej spółki korzysta ze zwolnienia podmiotowego, o którym mowa powyżej.

Struktura funduszu inwestycyjnego zamkniętego umożliwi odroczenie podatku od dochodów kapitałowych, wobec czego możliwe staje się reinwestowanie kwot zysku brutto. Inwestorzy zapłacą podatek od wzrostu wartości inwestycji dopiero przy wypłacie środków. Utworzenie struktury z funduszem inwestycyjnym zamkniętym daje więc możliwość zarówno połączenia majątku prywatnego oraz posiadanego w różnych formach działalności gospodarczej, jak również odroczenia opodatkowania tychże aktywów.

6

OCENA OBOWIĄZUJĄCYCH W POLSCE REGULACJI DOTYCZĄCYCH OPODATKOWANIA DOCHODÓW Z KAPITAŁÓW PIENIĘŻNYCH

System podatkowy jest instrumentem, za pomocą którego państwo kreuje określone reakcje obywateli i podmiotów gospodarczych. Dlatego też posiada on dużą siłę oddziaływania na przedsiębiorczość oraz wzrost gospodarczy. Stymulacja tychże obszarów jest niezwykle istotna z punktu widzenia rozwoju państwa jako całości, a w szczególności jego gospodarki. Polska jest krajem, który wciąż potrzebuje silnych bodźców stymulujących do utrzymania tempa rozwoju, które pozwoli „dogonić” zachodnie kraje Unii Europejskiej. Impulsy ze strony polityki ekonomicznej do wzrostu i rozwoju gospodarczego powinny być na tyle silne i trwałe, aby polska gospodarka i funkcjonujący w niej przedsiębiorcy sprościli konkurencji w dobie globalizacji procesów ekonomicznych. Rola systemu podatkowego w realizacji tego zadania jest nie do przecenienia.

Niestety aktualnie obowiązujący w Polsce system podatkowy nie posiada zbyt wielu cech świadczących o sprzyjaniu, w zadowalającym stopniu, rozwojowi aktywności gospodarczej. Wśród przedsiębiorców króluje opinia, iż charakteryzuje go przede wszystkim nadmierny stopień skomplikowania, mała przejrzystość przepisów oraz niestabilność, a dodatkowo zbyt duża podatność na bieżącą sytuację polityczną. Niewątpliwie są to cechy, które nie pobudzają prawidłowego oraz pożądanego wzrostu gospodarczego. Jednocześnie taki system podatkowy nie tworzy zachęt do podejmowania decyzji gospodarczych lub oszczędzania.

Niestabilność przepisów prawa podatkowego wyraża się w postaci licznych i częstych zmian przy jednoczesnym braku zsynchronizowania ich z innymi elementami systemu gospodarczego. Powoduje to powstawanie nadużyć w jego stosowaniu zarówno ze strony podatników wykorzystujących liczne luki w przepisach, jak też ze strony organów skarbowych, którym nieprecyzyjność przepisów pozwala na pewną dowolność interpretacyjną¹⁵. Ponadto wspomniana niestabilność systemu podatkowego zwiększa

¹⁵ M. Sosnowski, *Funkcja motywacyjna systemu podatkowego i jej realizacja w polskich warunkach* (w:) D. Kopycińska (red.), *Regulacyjna rola państwa we współczesnej gospodarce*, Szczecin 2006, s. 203–212.

poziom ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej, albowiem staje się ona mniej przewidywalna i rozmija się z założonym przez przedsiębiorcę efektem gospodarczym.

Funkcja motywacyjna podatków wyraża się w stymulacyjnym oddziaływaniu przez podatki na różne procesy zachodzące w gospodarce. Tym samym jest jedną z najważniejszych funkcji pozafiskalnych. Dzięki funkcji stymulacyjnej władza ma przede wszystkim wspierać poprzez określone instrumenty finansowe gospodarność funkcjonowania podmiotów ekonomicznych, pobudzać je do osiągania odpowiednich wyników ekonomicznych i finansowych, podejmowania przez przedsiębiorców działań przynoszących zyski oraz inne pożądane efekty¹⁶.

Wprowadzenie podatku od dochodów z kapitałów pieniężnych niewątpliwie przyczyniło się do rozwoju rynku kapitałowego w Polsce. Przede wszystkim podatek ten wpłynął na wzrost stopnia świadomości przedsiębiorców, przyczynił się do poszukania aktywnych form inwestowania w miejsce lokat i rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych. Spopularyzował także fundusze inwestycyjne oraz stymulująco zadziałał na tworzenie nowych produktów finansowych, które lepiej odpowiadały potrzebom przedsiębiorców i jednocześnie pozwalały ograniczyć lub odroczyć płatność podatku z tytułu osiągniętych dochodów kapitałowych. Państwo stało się więc stymulatorem rozwoju nowych form oszczędzania oraz ich propagatorem, jako że w sposób „naturalny” stały się one częściej i chętniej wykorzystywane przez przedsiębiorców. Tak stało się w przypadku wspomnianych wyżej struktur. Fundusze inwestycyjne, które z założenia miały być instytucjami zbiorowego inwestowania, coraz częściej przybierają formę indywidualnych, prywatnych wehikułów inwestycyjnych pozwalających na odroczenie zapłaty podatku. Także spółki osobowe, które w pewnych kręgach odbierane były jako niedojrzałe, wręcz prymitywne formy prowadzenia działalności gospodarczej, zaczęły być postrzegane jako doskonałe narzędzie pozwalające na obniżenie zobowiązań podatkowych. Pozytywnie wpłynęło także na rozwój pewnych grup zawodowych – prawników, ekonomistów, doradców podatkowych, którzy to, podążając za żądaniami klienta, odkrywali i popularyzowali coraz to nowe możliwości kształtowania decyzji gospodarczych.

¹⁶ N Gajl., *Teorie podatkowe w świecie*, Warszawa 1992, s. 131.

Pomimo tego warto poddać pod dyskusję możliwość zreformowania tego podatku i złagodzenia obciążeń z nim związanych. Doświadczenia wielu krajów Unii Europejskiej pokazują, iż możliwe jest wprowadzenie rozwiązań satysfakcjonujących dla przedsiębiorców, a jednocześnie zapewniających wysokie wpływy do budżetu państwa. Tworzone regulacje podatkowe nie powinny zakłócać procesu alokacji i akumulacji kapitału. Nie mogą również pozwalać na unikanie opodatkowania. W Polsce likwidacja tego podatku jest mało prawdopodobna, jednak wprowadzenie zmian polegających chociażby na redukcji stopy opodatkowania, stosowaniu pewnych ulg oraz zwolnień pozostaje sprawą otwartą¹⁷.

Obowiązująca 19% stawka podatku od zysków kapitałowych jest relatywnie niska i znajduje się w czołówce najniższych w Unii Europejskiej stawek podatku dotyczących tego źródła przychodów. Pomimo tego Polska nie jawi się ani polskim ani zagranicznym przedsiębiorcom jako kraj przyjazny inwestycjom. Wnioskować więc należy, że nie o samą stawkę podatku chodzi, ale o całość kształtu regulacji dotyczącej opodatkowania dochodów pochodzących z kapitałów pieniężnych. O efektywnym poziomie obciążenia podatkowego decyduje stawka podatku oraz podstawa opodatkowania. Lista wydatków niestanowiących kosztów uzyskania przychodów jest niestety imponująca, a jej krytyka zdecydowanie wykraczałaby poza ramy tego artykułu¹⁸.

Jednocześnie polskie regulacje dotyczące opodatkowania kapitałów pieniężnych nie przewidują ulg podatkowych, które redukowałyby uciążliwość tego podatku. Popularne rozwiązania, które zmniejszałyby negatywne nastawienie przedsiębiorców do podatku od dochodów kapitałowych, takie jak: możliwość uzyskania odliczeń, zwolnień, odroczenia opodatkowania (np. dla kwot reinwestowanych), a przede wszystkim ustanowienie kwoty wolnej od podatku nie mają odzwierciedlenia w polskich przepisach.

Ustanowiona w podatku dochodowym od osób fizycznych kwota wolna od podatku dotyczy ogółu dochodów i pełni raczej funkcję socjalną, a nie stymulującą aktywność gospodarczą lub kumulację oszczędności. Tymczasem w wielu państwach europejskich przewidywana jest kwota wolna od podatku z zakresie dochodów z kapitałów pieniężnych. W ustawie

¹⁷ A. Laszczuk, K. Zawadzki, *Następstwa wprowadzenia podatku od dochodów z kapitałów pieniężnych w Polsce*, Pieniądze i Więź 2007, nr 2(35), s. 132–136.

¹⁸ M. Jamróży, *Podatkowe instrumenty wspierania rozwoju przedsiębiorstw*, Studia Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu, Wybrane problemy wspierania przedsiębiorstw w Polsce, Nr 16, Warszawa 2008, s. 89–110

podatkowej Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej sięga ona nawet 10 000 funtów brytyjskich. W moim przekonaniu ustanowienie kwoty wolnej od podatku w zakresie podatku z kapitałów pieniężnych działa stymulująco na decyzje gospodarcze małych przedsiębiorców lub w przypadku dokonywania transakcji na rynku kapitałowym o niewielkiej wartości – dla Skarbu Państwa mają one niewielkie znaczenie, a przedsiębiorcom dają poczucie uprzywilejowania i preferencyjnego traktowania przez państwo.

Z perspektywy przedsiębiorców możliwość korzystania z niskich stawek od zysków kapitałowych oraz ulg podatkowych (choćby w postaci kwoty wolnej od podatku) może przyczynić się do sukcesu przedsięwzięcia gospodarczego. Opodatkowanie na preferencyjnych zasadach może być jednym z czynników współdecydujących o atrakcyjności danego projektu gospodarczego. Z pewnością pozwoliłoby także zwiększyć przewagę konkurencyjną danego przedsiębiorcy na globalnym rynku kapitałowym. Z perspektywy państwa mogłoby stanowić jeden ze stymulatorów, które pozytywnie wpłynęłyby na zatrzymanie kapitału przedsiębiorców na polskim rynku kapitałowym i dałyby możliwość napływu kapitałów obcych, stanowiłyby istotny impuls dla rozwoju istniejących podmiotów gospodarczych, tworzenia nowych oraz ujawnianiu się tej części gospodarki, która do tej pory funkcjonowała w szarej strefie ze względu na zbyt duży i powodujący zbyt niską opłacalność poziom ciężarów podatkowych. To wszystko zaś sprzyja szeroko pojętemu rozwojowi gospodarczemu i społeczno-ekonomicznemu państwa.

Z uwagi na powyższe kwestia efektywności ewentualnej redukcji stawki podatkowej wymaga dalszych badań. Z jednej strony obniżenie stawki podatkowej wiązałoby się ze zwiększeniem globalnego portfela inwestycyjnego, a to z kolei ze zwiększeniem dochodów publicznych płynących ze źródła, jakim są kapitały pieniężne. Z drugiej strony niezależnie od tych efektów należy mieć na względzie, iż działanie państwa w kierunku obniżenia obowiązku podatkowego od kapitałów pieniężnych na pewno wiązałoby się z podwyższeniem innych zobowiązań podatkowych, albowiem utartą w Polsce praktyką jest, że państwo nie zrezygnuje ze stałych wpływów do Skarbu Państwa, nawet jeżeli potencjalnie wpływy te wcale nie uległyby zmniejszeniu¹⁹.

¹⁹ Od 2011 r. za obniżkę PIT i wprowadzenie ulgi prorodzinnej płacimy wyższy VAT.

Krytycznie należy odnieść się także do zawartych w polskich regulacjach dotyczących podatków dochodowych możliwości rozliczenia straty poniesionej przez przedsiębiorcę. Na gruncie ustawy o podatkach dochodowych od osób prawnych nie obowiązuje zasada, że strata poniesiona w poprzednich latach podatkowych obniżyć może jedynie dochody uzyskane z tego samego źródła co poniesiona strata. Podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych mogą więc odliczać stratę poniesioną w latach poprzednich od dochodów niezależnie od tego jakiego rodzaju przychodów dotyczy strata oraz z jakich źródeł uzyskiwane są przychody w roku odliczenia straty. Niestety na gruncie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych założenia te nie znajdują zastosowania. W konsekwencji strata poniesiona w roku podatkowym w związku ze stratą z odpłatnego zbycia udziałów w spółkach mających osobowość prawną, papierów wartościowych, w tym z odpłatnego zbycia pożyczonych papierów wartościowych (sprzedaż krótka) i odpłatnego zbycia pochodnych instrumentów finansowych oraz z realizacji praw z nich wynikających, oraz z tytułu objęcia udziałów (akcji) w spółkach mających osobowość prawną albo wkładów w spółdzielniach w zamian za wkład niepieniężny w postaci innej niż przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część stanowi podstawę do obniżenia jedynie dochodu z tego samego źródła i jedynie w najbliższych kolejno następujących po sobie pięciu latach podatkowych. Tak skonstruowany przepis wyklucza możliwość odliczenia straty powstałej w związku z inwestowaniem w fundusze inwestycyjne emitujące jednostki uczestnictwa niebędące papierami wartościowymi. Przedsiębiorca uzyskujący stratę z funduszy inwestycyjnych nie będzie mógł pomniejszyć dochodu także o inne straty z kapitałów pieniężnych i praw majątkowych poniesione w roku podatkowym oraz w latach poprzednich. Wykluczenie możliwości odliczenia straty z funduszy inwestycyjnych nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Jest to jedna z popularniejszych form alokacji aktywów, tym bardziej więc powinna móc korzystać z przywilejów przewidzianych w przepisach prawa dla innych instrumentów finansowych.

Ponadto, aby w danym roku było możliwe odliczenie straty poniesionej w jednym z pięciu poprzednich lat podatkowych, musi w tym roku wystąpić dochód. Nie jest dopuszczalne powiększanie straty w danym roku o stratę poniesioną w latach poprzednich. Co więcej, wysokość obniżenia dochodu o stratę z jednego z pięciu poprzednich lat podatkowych nie może przekroczyć 50% tej straty. A zatem odliczenie całej straty od dochodu wymaga wystąpienia dochodu w przynajmniej dwóch latach podatkowych

z pięciu lat następujących po roku wystąpienia straty. Trudno znaleźć inne ekonomiczne uzasadnienie dla tak skonstruowanej regulacji niż ochrona Skarbu Państwa przed utratą części wpływów.

Obowiązujące regulacje dotyczących podatków dochodowych nie przewidują także możliwości uwzględniania przy rozliczeniach z fiskusem czynnika, jakim jest utrata wartości pieniądza w czasie. Decyzje gospodarcze generujące dochód z kapitałów pieniężnych są często długotrwałymi procesami. Nie bez znaczenia dla nich pozostaje więc współczynnik inflacji. Zarówno strata, która stanowi podstawę obniżenia dochodu, jak i koszty uzyskania przychodu, które podlegać będą odliczeniu dopiero w momencie realizacji inwestycji, posiadać będą wartość historyczną, nieuwzględniającą skutków inflacji. Tym sposobem dochód zostaje poddany większym obciążeniom niż wynika to z wysokości stawki podatku od dochodów z kapitałów pieniężnych. W takiej sytuacji wskaźnik inflacji generuje dla przedsiębiorcy dodatkowy koszt, który pomniejsza jego realny dochód. Uwzględnienie przez ustawodawcę efektów inflacji należy uznać za uzasadnione także przez wzgląd na konieczność zachowania neutralności systemu podatkowego.

Opodatkowanie dochodów kapitałowych w warunkach globalizacji gospodarczej może oznaczać erozję rodzimej bazy podatkowej poprzez transfery kapitałów do państw o atrakcyjnych regulacjach podatkowych²⁰. Takie działania przedsiębiorców w celu uzyskania oszczędności podatkowych jest bardzo popularne w Polsce. Co więcej, można uznać, iż prowadzenie działalności gospodarczej przy użyciu spółki założonej na Cyprze lub w Luksemburgu nie jest już niczym wyjątkowym. Wystarczy krótka analiza akcjonariatu polskich spółek publicznych, by zauważyć, jak wiele jest wśród nich spółek zarejestrowanych w krajach o łagodnym reżimie podatkowym. Imponująca jest także ilość napływających do Ministerstwa Finansów indywidualnych interpretacji dotyczących opodatkowania dochodów z kapitałów pieniężnych uzyskanych za granicą. Zjawisko to dostrzeżone zostało przez polskie władze, skutkiem czego podjęto prace nad renegotjacją umów o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartych przez Polskę. Działanie to potwierdza jedynie fakt, iż obecnie obowiązujący w Polsce system podatkowy dotyczący opodatkowania dochodów z kapitałów pieniężnych nie jest efektywny. Natomiast reakcja organów podatkowych ma

²⁰ T. Famulska, *Opodatkowanie dochodów z kapitałów pieniężnych – za i przeciw (aspekty teoretyczne i praktyczne)*, Bank i Kredyt 2002, lipiec, s. 32–36.

charakter wtórny i stanowi negatywną odpowiedź na działania przedsiębiorców. I chociaż zdaniem wielu ekonomistów ucieczka oszczędności krajowych za granicę wpływa negatywnie na możliwości zapewnienia w takim kraju zrównoważonego wzrostu gospodarczego w średnim i długim okresie²¹, pojawia się pytanie, czy podejmowanie prób uszczelniania dostępnych mechanizmów optymalizacji podatkowej, przy jednoczesnym braku zachęt dla lokowania kapitałów pieniężnych faktycznie wpłynie na zatrzymanie kapitału przedsiębiorców w Polsce.

Podsumowując, opodatkowanie dochodów z kapitałów pieniężnych można uznać za co najmniej kontrowersyjny problem. Z pewnością stanowi obciążenie, które nie pozostaje bez znaczenia dla przedsiębiorców. Świadczy o tym skala poszukiwania i wykorzystywania rozwiązań zarówno na gruncie prawa polskiego jak i międzynarodowego, które pozwalają na obniżenie zobowiązań podatkowych powstających z tego tytułu. Negatywnie należy ustosunkować się do działań podejmowanych przez władze państwa, które zmierzają do uszczelnienia istniejącego systemu podatkowego poprzez zamknięcie dla przedsiębiorców możliwości wykorzystania prawnie dozwolonych struktur, a jednocześnie nie podejmują żadnych kroków w celu zwiększenia funkcji stymulacyjnej podatku od dochodów z kapitałów pieniężnych²². Uwzględniając w ocenie oddziaływanie na procesy gospodarcze, można stwierdzić, iż aktualnie obowiązujący system podatkowy w zakresie podatku od dochodów z kapitałów pieniężnych nie tworzy środowiska sprzyjającego przedsiębiorcom. Fakt ten potwierdza wykorzystywanie na szeroką skalę rozwiązań międzynarodowych, które dzięki preferencyjnemu opodatkowaniu przedsiębiorców pozwalają zaoszczędzić na zobowiązaniach wobec fiskusa. Dopiero wprowadzenie do polskiego prawa popularnych w innych krajach rozwiązań łagodzących obciążenia przedsiębiorców z tytułu opodatkowania dochodów z kapitałów pieniężnych, które to zostały wskazane w artykule, sprawia, iż stanie się on jednocześnie mniej kontrowersyjny i bardziej neutralny w ocenie przedsiębiorców.

²¹ R. Wierzbą, *Problemy opodatkowania dochodów ludności z oszczędności w Unii Europejskiej – wskazania dla Polski*, Bank i Kredyt 2000, wrzesień, s. 4–9.

²² W ostatnim czasie podjęta została dyskusja nad możliwością zmiany przepisów prawa w taki sposób, aby spółki komandytowe i komandytowo-akcyjne, a więc spółki często wykorzystywane przy optymalizacji podatku dochodowego z kapitałów pieniężnych, podlegały przepisom dotyczącym podatku dochodowego w taki sam sposób jak spółki kapitałowe.

BIBLIOGRAFIA

- Babiarz S., Błystak L., Dauter B., Gomułowicz A., Pęk R., Winiarski K., *Podatek dochodowy od osób prawnych, Komentarz 2009*, Wrocław 2009.
- Famulska T., *Opodatkowanie dochodów z kapitałów pieniężnych – za i przeciw (aspekty teoretyczne i praktyczne)*, Bank i Kredyt, lipiec 2002.
- Gajl N., *Teorie podatkowe w świecie*, Warszawa 1992.
- Jamroży M., *Podatkowe instrumenty wspierania rozwoju przedsiębiorstw*, Studia Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu, Wybrane problemy wspierania przedsiębiorstw w Polsce, nr 16, Warszawa 2008.
- Laszczuk A., Zawadzki K., *Następstwa wprowadzenia podatku od dochodów z kapitałów pieniężnych w Polsce*, Pieniądze i Więź 2007, nr 2(35).
- Mastalski R., *Prawo podatkowe*, Warszawa 2009.
- Nykiel W., Koperkiewicz-Mordel K. (w:) W. Nykiel, K. Koperkiewicz-Mordel (red.), *Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych. Komentarz*, <http://lexpolonica.lexisnexis.pl/>.
- Sosnowski M., *Funkcja motywacyjna systemu podatkowego i jej realizacja w polskich warunkach* (w:) D. Kopycińska (red.), *Regulacyjna rola państwa we współczesnej gospodarce*, Szczecin 2006.
- Stenogram z posiedzenia Komisji Finansów Publicznych z 7 listopada 2001 r., biuletyn nr 50/IV Komisja: Komisja Finansów Publicznych, nr 4, www.sejm.gov.pl.
- Stenogram z posiedzenia Sejmu IV kadencji, 3 posiedzenie, 2 dzień (7 listopada 2001 r.), www.sejm.gov.pl.
- Ustawa o funduszach inwestycyjnych, z dnia 27 maja 2004, Dz. U. z 2004 r. Nr 146, poz. 1546 z późn. zm.
- Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991, Dz. U. z 2012 r., poz. 361.
- Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych z dnia 15 lutego 1992, Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397.
- Wierzba R., *Problemy opodatkowania dochodów ludności z oszczędności w Unii Europejskiej – wskazania dla Polski*, Bank i Kredyt, wrzesień 2000.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie z dnia 10 listopada 2010 r., sygn. I SA/OI 566/10.
- Zmiana ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne z dnia 21 listopada 2001 r., Dz. U. z 2001 r. Nr 134, poz. 1509.